

Autorska i patentowa ochrona rozwiązań z branży IT

W obecnej dobie informatyzacji społeczeństwa kluczową rolę odgrywają nowoczesne technologie i innowacyjne produkty informatyczne. Rosnące znaczenie i powszechność korzystania z programów komputerowych oraz narzędzi informatycznych pociąga za sobą konieczność skutecznej ochrony tego typu rozwiązań zabezpieczającej interesy firm z branży IT i stanowiącej zachętę do inwestowania w nowe technologie.

Ochrona prawnoautorska programów komputerowych

Reżimem prawnym gwarantującym ochronę produktów z branży IT, takich jak programy komputerowe, wynalazki implementowane za pomocą komputera czy elektroniczne bazy danych jest szeroko pojęte prawo własności intelektualnej.

Podstawę ochrony programów komputerowych stanowią przepisy Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 r., która skutecznie chroni elementy „tekstowe” programu (kod źródłowy programu komputerowego).

Z zakresu ochrony autorskoprawnej wyłączone są natomiast idee i zasady będące podstawą jakiegokolwiek elementu programu, w tym podstawą łączny, a także funkcje realizowane przez program. Co do zasady nie są chronione też języki oprogramowania, metody obróbki danych, protokoły komunikacyjne itp. Z tego powodu, prawo autorskie, nie zabezpiecza firm komputerowych przed tworzeniem „konkurencyjnych” programów opartych na tym samym pomysłe czy realizujących tę samą ideę i prowadzących do tego samego rozwiązania.

Nie zmienia to faktu, że prawo autorskie jest skutecznym narzędziem ochrony programów komputerowych, zapewnia bowiem twórcom programów nie obarczoną żadnymi opłatami, ich automatyczną ochronę, która powstaje już w momencie ustalenia programu w jakiegokolwiek postaci (w pamięci komputera, na nośniku elektronicznym, w postaci dokumentacji technicznej). Gwarantuje im także monopol w zakresie zwielokrotniania programu, tłumaczenia, przystosowania, zamiany układu, czy rozpowszechnia programu komputerowego.

Czynności te mogą być dokonywane przez legalnego posiadacza programu, tylko jeżeli są niezbędne do korzystania z programu. Prawo autorskie wprowadza także istotne ograniczenia w zakresie dekompilacji kodu źródłowego programu, która może być dokonane przez licencjobiorcę lub inną osobę uprawnioną do korzystania z egzemplarza programu komputerowego, tylko wtedy, gdy jest to niezbędne do uzyskania informacji niezbędnych do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami.

Interesy producentów programów komputerowych są dodatkowo zabezpieczone poprzez wyłączenie możliwości korzystania z nich w ramach dozwolonego użytku osobistego, który stanowi podstawę darmowej eksploatacji innych utworów (np. utworów naukowych, muzycznych) przez osoby fizyczne.

Patentowanie rozwiązań implementowanych za pomocą komputera

Innym sposobem ochrony rozwiązań informatycznych jest ich patentowanie. W przeciwieństwie do powstającej w sposób automatyczny ochrony autorskoprawnej, ochrona patentowa przyznawana jest formalnym postępowaniu administracyjnym, przez stosowny urząd patentowy, po stwierdzeniu, że zgłoszone rozwiązanie spełnia przesłanki patentowalności tj. nowe, posiada poziom wynalazczy i nadaje się do przemysłowego zastosowania.

Choć formalnie programy komputerowe „jako takie” są wyłączone spod możliwości patentowania, istnieje możliwość ich pośredniej ochrony jako elementu tzw. wynalazku implementowanego za pomocą komputera (rozwiązania, które

zawiera program komputerowy lub zakłada jego użycie), pod warunkiem, że wynalazek taki ma „techniczny charakter” (rozwiązuje jakiś problem techniczny, np. redukuje czas potrzebny do dokonania przez komputer określonych operacji).

Pomimo tego, że uzyskanie ochrony patentowej jest procesem długotrwałym i kosztownym, wiele firm z branży IT z sukcesem patentuje swoje produkty, czego dowodem jest wiele patentów udzielonych na rozwiązania informatyczne stosowane w handlu elektronicznym (np. systemu komunikacji między serwerami w sieci, metody prowadzenia aukcji on-line).

Ochrona elektronicznych baz danych

Firmy z branży IT mogą być także zainteresowane ochroną coraz popularniejszych elektronicznych baz danych. Bazy danych, w których przyjęty wybór, układ, zestawienie elementów ma twórczy charakter mogą być chronione na gruncie prawa autorskiego. Z kolei te bazy danych na których stworzenie, promocję poniesiono istotny co do ilości lub jakości finansowy lub organizacyjny wkład inwestycyjny, podlegają ochronie w oparciu o przepisy Ustawy o ochronie baz danych z 27 lipca 2001 r.

Producentowi takiej bazy danych przysługuje trwające 15 lat wyłączne prawo do eksploatacji takiej bazy, co oznacza, że korzystanie z niej przez osoby trzecie może odbywać się tylko za zgodą producenta (np. na podstawie umowy licencyjnej) lub w granicach określonych w przepisach wspomnianej wyżej regulacji (np. w ramach własnego użytku osobistego w odniesieniu do nieelektronicznych baz danych).

Autor: dr Justyna Ożegalska-Trybalska